

1984

Ključna dilema danas je: da li privatizovati već dijelom privatizovanu Elektroprivredu? Dozvoljava se privatizacija do 45%, a da 55% vlasništva ostane državi! Zašto baš ta referendumska cifra, kada se nezavisnost shodno Zakonu o privrednim društvima obezbjeđuje u konačnom sa 66,66%? Koja ozbiljna odluka može da se donese u kompaniji sa 55% vlasništva? Niti jedna! Pa u čemu je onda problem da se privatizuje i ovih 55%?

Rasprave o Elektroprivredi me podsjećaju na knjigu manje poznatog, Erika Blera, a poznatog kao Džordž Orvel – 1984. Dva su razloga: prvi, želja da se ne ispusti kontrola Velikog brata (političara) nad Elektroprivredom; drugi, baš te i oko te godine prije četvrt vijeka vođene su žučne rasprave oko strategije razvoja Elektroprivrede, a povodom studije čiji je rukovodilac bio prof. Boško Gluščević (Da li Tara ili Morača?; Da li provođenje vode Tare u Moraču?; Male ili velika hidrocentrala?; Termo ili hidro?... Koncesije: da ili ne?)

Da li smo danas odmakli u **PRAKTIČNOM** rješavanju ovih pitanja? Zašto nismo?

Moje polazište je: a) nema socijalnog i ekonomskog razloga protiv privatizacije EPCG; b) nema gradnje novih izvora u bliskoj budućnosti bez privatnog kapitala. Isto tako smatram da su u državi u kojoj su privatizovane 4/5 ekonomije i koja ide ka EU ideološki razlozi protiv privatne svojine anahroni!

Da li privatizacija EPCG ugrožava socijalnu politiku i da li smo u tom slučaju predati na „milost i nemilost“ privatniku? **SOCIJALNA POLITIKA** se ne smije voditi u Elektroprivredi i preko nje kao sada. Socijalna politika se u uređenoj ekonomiji treba voditi iz budžeta i preko budžeta! Nikako preko cijena bilo kojeg proizvoda, uključujući struju! Isto važi i za subvencije! Čudno je da su vrli borci za transparentni budžet u Parlamentu protiv privatizacije i tržišne cijene struje. Ekonomske vračare teško mogu shvatiti da je vođenje socijalne politike putem cijena **SAKRIVENI BUDŽET!** Isto je i sa viškom zaposlenih i to je dio sakrivenog budžeta! Da li je budžet koji usvaja Skupština transparentan, ako postoji i sakriveni budžet? Konačno, da li možemo utvrditi koliko nas košta **MAKRO** država?

Da li postoje bezbjedonosni razlozi protiv privatizacije EPCG? Da li je opasno po bezbjednost građana „prodati nacionalno blago privatniku“? To je zaista inercija logike iz Orvelove knjige „1984“! „Profesore, taj privatnik može da izgasi struju kad god zaželi!“, govorio mi je svojevremeno jedan vrli protivnik privatizacije EPCG! „To vam je isti rizik koliki je i rizik da pilot-vlasnik aviona u privatnoj avio-kompaniji na 10.000m isključi motor!“

Ono što danas postoji u Elektroprivredi nije državna svojina, onako kako nam je objašnjavao profesor Andrija Gams! Iz svojine treba da proizilaze jasna ovlašćenja i odgovornosti. Sada u EPCG imamo neku **RAZMRVLJENU SVOJINU** iz koje ne proističu jasna ovlašćenja i odgovornosti! Na to upućuju i mnoge divergentne izjave zvaničnika, a i posljednji skup posvećen raspravi o dokapitalizaciji i razvoju EPCG. Za stolom predsjedavajućeg sjedjelo je pet ljudi: Premijer, Potpredsjednik Vlade, Ministar za ekonomski razvoj, Predsjednik Borda EPCG i Predsjednik regulatorne agencije! Pronicljiv investitor, a takvi su bili u sali bi se zapitao: „Ko ovdje vodi politiku i ko donosi odluke?!“. Uz to, onako usput, državnom svojinom shodno Zakonu gazduje u ime Vlade Ministarstvo finansija, čiji predstavnik nije bio među predsjedavajućim. Zašto za stolom nisu bili prisutni i manjinski akcionari, jer je tema bila razvoj EPCG (koji je u nadležnosti svih akcionara)?

Prije 8 godina (2001) bio je započet proces pripreme Elektroprivrede za privatizaciju. Finansijski savjetnik Rajfajzen banka je uradila prve studije. Vođena je rasprava. Isti argumenti koje čujemo danas i tada su bili razlog zaustavljanja privatizacije! Tada je nezvanična cifra koja se mogla postići, prije svega zbog dobrog tajminga privatizacije, bila iznad 1,5 milijardi EURA! Danas, u vremenu finansijske krize, mnogo, mnogo manje! Gubi se i novac i vrijeme! Da ne pominjemo odustajanje od privatizacije Termoelektrane „Plevlja“, što je bila katastrofalna greška!

Sjutra? Zar nije za očekivati da će kriza sa ruskim gasom aktivirati strategiju da Evropa pređe na nuklearnu energiju i time smanji svoju energetska zavisnost, što će povećati ponudu energije!

Zaista, kako izgledaju investitoru najčešće navođeni argumenti protiv privatizacije? a) „Privatizacija će povećati cijene energije!“ – ali investitor se pita da li cijene određuje regulatorna agencija ili vlasnik; b) „Ugroziće se socijalna politika!“ - investitor se pita da li treba da je vodi Elektroprivreda ili transparentno preko budžeta države; c) „Privatni vlasnik može da nam radi šta hoće!“ – investitor se pita pa zar ne postoje evropski standardi i drugi sporazumi koje mora da poštuje svaki vlasnik, nezavisno od toga da li je to privatnik ili država; d) „Privatizacija će dovesti do ekološke katastrofe!“ – investitor se pita zar svaki vlasnik, privatni ili država, ne treba jednako da poštuje ekološke standarde! Posljednje pitanje investitor upućuje sam sebi: „Što ću ja ovdje?!“.

Da li shvatamo lekciju današnje finansijske krize da ne postoji domaći, zatvoreni finansijski sistem, pogotovo ne u maloj državi? Isto je i sa energijom!

Na kraju pobornici državne kontrole nad Elektroprivredom treba da razmisle i o pitanju **KAKO POVEĆATI EKONOMSKU I TEHNIČKU EFIKASNOST ELEKTROPRIVREDE** i **KAKO DO KAPITALA ZA GRADNJU NOVIH IZVORA!**? Zaista, ta logika da će neko uložiti svoje milijarde u energetska sektor Crne Gore, a potom srušiti sve centrale i dalekovode jer je to njegovo ili će ih „zavrnuti“ preko ramena i odnijeti, teško može biti saglasna sa logikom privatne svojine, kao i pravnog sistema u Crnoj Gori i Evropskoj Uniji!

Zašto se zaboravlja da država u svojim rukama uvijek ima zakon! **ZAR ZAKON NIJE NAJVAŽNIJA DRŽAVNA SVOJINA?** Privatna svojina je izraz društvenog odnosa između vlasnika, menadžera, zaposlenih, kupaca, dobavljača, građana,... **PRIVATNA SVOJINA NIJE LIČNA SVOJINA!** Lična svojina je npr. četkica za zube, jer ona ne podrazumijeva neki društveni odnos i sa njom možemo raditi šta želimo, koristimo je shodno uputstvu specijaliste, a ne shodno zakonima koji uređuju društveni odnose!

Da li je možda problem baš u tome da Elektroprivreda treba da ostane i dalje **LIČNA DRŽAVNA SVOJINA**, što bi bio suštinski izraz za **PARTIJSKU SVOJINU?**